

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Darnieji standartai: skaidrumo ir teisinio tikrumo didinimas kuriant visapusiškai veikiančią bendrąją rinką“

(COM(2018) 764 final)

(2019/C 228/11)

Pranešėjas **Gerardo LARGHI**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2019 2 18
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2019 3 7
Priimta plenarinėje sesijoje	2019 3 20
Plenarinė sesija Nr.	542
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	125/0/2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pritaria Komisijos komunikatui dėl darniųjų standartų, kuriais siekiama didinti skaidrumą ir teisinį tikrumą bendrojoje rinkoje ir užtikrinti veiksmingą jos veikimą. Visų pirma Komitetas pakartoja, kad visapusiškai remia darniuosius standartus, kaip pagrindinę priemonę baigti kurti bendrąją rinką, nes jie suteikia ekonomikos augimo galimybių įmonėms ir darbuotojams, didina vartotojų pasitikėjimą produktų kokybe ir sauga ir padeda gerinti aplinkos apsaugą.

1.2. EESRK mano, kad veiksmingos darniųjų standartų strategijos pagrindas turi būti greitesnis standartų rengimas ir paskelbimas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, taip pat valdymo, grindžiamo skaidrumu ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimu, stiprinimas bei strategija, kuri pasauliniu mastu saugotų Europos standartus, nuo kurių priklauso mūsų gamybos, ekonomikos augimo ir užimtumo sistema, produktų kokybė ir sauga.

1.3. EESRK mano, kad atsižvelgiant į siekį greičiau rengti darniuosius standartus, Komisijos siūlomos priemonės atrodo tinkamos ir iš esmės priimtinos. Tačiau reikėtų imtis daugiau veiksmų skaidrumui ir įtraukčiai užtikrinti, nes vis dar yra daug suinteresuotųjų subjektų, kurie galbūt norėtų būti įtraukti į standartizacijos procesą, bet faktiškai jame nedalyvauja. Šis trūkumas akivaizdžiai apsunkina ES galimybes sistemingai apginti savo standartus tarptautiniu lygmeniu Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) derybose.

1.4. Todėl Komitetas dar kartą ragina labiau remti suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą, be kita ko, geriau ir daugiau informuojant apie jau turimas finansines priemones (pvz., „Horizontas 2020“). Atsižvelgiant į tai, kitoje 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje atitinkamas finansavimas turėtų būti išlaikytas ir galbūt padidintas. Tokia pati rekomendacija taikytina ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1025/2012 ⁽¹⁾ III priede nurodytų suinteresuotųjų subjektų finansavimui. Be to, siekiant sustiprinti standartizacijos proceso įtraukumą, EESRK patvirtina, kad yra pasirengęs priimti įvairių suinteresuotųjų šalių metinį forumą, kuriame būtų įvertinta šioje srityje padaryta pažanga ir skatinami įvairių gamybos sektorių gerosios patirties mainai.

1.5. EESRK mano, kad Komisijos jau įgyvendinamos iniciatyvos, kuriomis siekiama mažinti vėlavimą rengti standartus, duoda teigiamų rezultatų. Tačiau akivaizdu, kad kai kuriuose strateginiuose sektoriuose, pavyzdžiui, skaitmeniniame sektoriuje, vis dar labai vėluojama spręsti opius klausimus, kaip antai blokų grandinės, kurie daro įvairialypį poveikį visų piliečių, įmonių ir darbuotojų gyvenimui. Todėl EESRK ragina Komisiją parengti daugiau ir konkretesnių veiksmų programų su aiškiais ir konkrečiais terminais. Be to, Komitetas su susidomėjimu laukia standartizacijos ekonominio ir socialinio poveikio vertinimo rezultatų ir tikisi, kad jame bus tinkamai atsižvelgta į tokius netiesioginius aspektus kaip užimtumas ir darbuotojų sauga.

(1) O L L 316, 2012 11 14, p. 12.

2. Ižanga

2.1. Darnieji standartai yra specifinė Europos standartų kategorija; juos rengia viena iš Europos standartizacijos organizacijų (ESO) ⁽²⁾ Europos Komisijos prašymu – „įgaliojimu“ – pagal viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę. Apie 20 % visų Europos standartų rengiami Europos Komisijai pateikus standartizacijos prašymą. Darniųjų standartų galima laikyti siekiant įrodyti, kad tam tikri rinką pateikiami produktai ar paslaugos atitinka ES teisės aktuose nustatytus techninius reikalavimus.

2.2. Laikyti ES teisės aktuose nustatytų techninių reikalavimų privaloma, tačiau darnieji standartai paprastai taikomi savanoriškai. Tačiau įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms, yra taip sudėtinga patvirtinti savo alternatyvius standartus, kad praktiškai visos įmonės pripažįsta ir taiko darniuosius standartus.

2.3. Taigi, nors teoriškai darnieji standartai taikomi savanoriškai, jie faktiškai yra labai svarbi bendrosios rinkos veikimo ir plėtotės priemonė, nes leidžia daryti teisės aktų atitikties prielaidą, kuri suteikia teisinio tikrumo ir galimybę naujiems produktams patekti į rinką be papildomų išlaidų. Todėl tinkamas darniųjų standartų sistemos plėtojimas turėtų būti naudingas visiems, suteikti augimo galimybių įmonėms ir darbuotojams, užtikrinti vartotojų sveikatą ir saugą, prisidėti prie aplinkos apsaugos plėtojant žiedinę ekonomiką.

2.4. 2018 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba paprašė Komisijos įvertinti dabartinę bendrosios rinkos padėtį ir likusias kliūtis visapusiškam jos veikimui. Komisija vertinimą pateikė komunikate COM(2018) 772 ⁽³⁾. Šiame vertinime daug dėmesio skirta standartizacijai, kuri laikoma esminiu veiksniu siekiant pašalinti technines kliūtis prekybai, užtikrina vienas kitą papildančių produktų ir paslaugų sąveiką, sudaro palankesnes sąlygas pateikti į rinką naujoviškus produktus ir didina vartotojų pasitikėjimą.

2.5. Tačiau dėl sparčios technologijų plėtros, skaitmeninimo ir bendradarbiaujamosios ekonomikos vystymosi būtina kurti sparčiau veikiančią, modernesnę, veiksmingesnę ir lankstesnę standartizacijos sistemą. Šiuo požiūriu darnieji standartai yra vienas svarbiausių veiksnių. Be to, neseniai priimtame ES Teisingumo Teismo sprendime ⁽⁴⁾ patikslinta, kad darnieji standartai yra neatsiejama ES teisės dalis, nesvarbu, kad juos rengia nepriklausomos privačios organizacijos ir kad jie vis dar taikomi savanoriškai; atsižvelgiant į tai Komisija privalo stebėti jų rengimo procesą ir užtikrinti, kad jie būtų rengiami greitai ir veiksmingai taikomi.

2.6. Todėl Komisija paskelbė šioje nuomonėje nagrinėjamą komunikatą, siekdama įvertinti jau įgyvendinamus su darniaisiais standartais susijusius veiksmus ir tai, ką dar reikia nuveikti, kad būtų visiškai įgyvendintas Standartizacijos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012.

3. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo nuostatos

3.1. Komisijos pasiūlymas yra grindžiamas keturiais veiksmais, kurių reikia nedelsiant imtis siekiant tolesnės pažangos užtikrinant didesnę įtraukumą, teisinį tikrumą, nuspėjamumą ir galimybę greitai pajusti darniųjų standartų teikiamą naudą bendrajai rinkai.

3.2. *Pirmasis veiksmas. Kuo greičiau pašalinti likusius trūkumus.*

3.2.1. 2017 m. REFIT platforma aiškiai nurodė ir įvairūs suinteresuotieji subjektai patvirtino, kad standartizacijos procesas vėluoja ⁽⁵⁾. Visų pirma vėlavimai nustatyti sektoriuose, kuriuose vyksta skaitmeninė ekonomikos pertvarka. Todėl kartu su Europos standartizacijos organizacijomis buvo parengta vėlavimo mažinimo strategija.

⁽²⁾ Europos standartizacijos komitetas (CEN), Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetas (Cenelec) ir Europos telekomunikacijų standartų institutas (ETSI).

⁽³⁾ COM(2018) 772 *final*, Bendroji rinka kintančiame pasaulyje. Unikali vertybė, kuriai reikia atnaujintų politinių išipareigojimų“.

⁽⁴⁾ ETT sprendimas byloje James Elliott Construction Limited prieš Irish Asphalt Limited, C-613/14.

⁽⁵⁾ REFIT platformos nuomonė XXII.2.b.

3.3. Antrasis veiksmas. Racionalizuoti nuorodų į darniuosius standartus skelbimo Oficialiajame leidinyje procedūras.

3.3.1. Veiksmas grindžiamas išsamiu Komisijos veiklos persvarstymu. Šiuo tikslu buvo sukurta konsultantų grupė, kurios užduotis kuo anksčiau nustatyti kylančius sunkumus rengiant standartus. Be to, buvo pradėtas struktūrinis dialogas vykdamas viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, taip pat tarpinstitucinis dialogas, kuriame dalyvavo pagrindinės ES institucijos (įskaitant EESRK) ir pagrindiniai suinteresuotieji subjektai ir po kurio buvo nuspręsta, kad nuo 2018 m. gruodžio 1 d. sprendimai dėl darniųjų standartų bus priimami taikant paspartintą rašytinę Komisijos procedūrą.

3.4. Trečiasis veiksmas. Parengti rekomendacinį dokumentą dėl praktinių Standartizacijos reglamento įgyvendinimo aspektų.

3.4.1. Rekomendacinis dokumentas padės aiškiau apibrėžti įvairių subjektų vaidmenis ir atsakomybę darniųjų standartų rengimo etapais. Visų pirma bus paaiškinti esminiai ir procedūriniai naujo standartizacijos prašymo formato, kurį Komisija rengia siekdama užtikrinti didesnę standartų rengimo skaidrumą ir nuspėjamumą, aspektai. Jame taip pat bus paaiškintas Komisijos ir jos ekspertų konsultantų vaidmuo. Pagaliau jame bus pateikta papildomų rekomendacijų, kaip pagerinti darniųjų standartų vertinimo procedūros nuoseklumą ir padidinti spartą visuose susijusiuose sektoriuose.

3.5. Ketvirtasis veiksmas. Stiprinti konsultantų sistemą, kad darniųjų standartų vertinimas būtų kuo spartesnis ir patikimesnis, o nuorodos į juos būtų laiku pateikiamos Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

3.5.1. Siekdama užtikrinti geresnę darniųjų standartų, kuriuos šiuo metu rengia Europos standartizacijos organizacijos, vertinimo proceso aukštesnio lygio koordinavimą, Komisija ir toliau remsis Jungtinio tyrimų centro moksliniu indėliu ir kartu per neseniai įdiegtą ekspertų konsultantų sistemą stiprins savo ryšius su techniniais komitetais, atsakingais už standartų rengimą. Bus siekiama kuo labiau padidinti vertinimų spartą, kokybę ir tikslumą, taip tikintis pagerinti proceso kokybę ir užtikrinti, kad nuorodos į darniuosius standartus būtų kuo greičiau paskelbtos Oficialiajame leidinyje.

4. Bendrosios pastabos

4.1. EESRK remia Komisijos komunikatą dėl darniųjų standartų, kuriais siekiama didinti skaidrumą ir teisinį tikrumą bendrojoje rinkoje ir užtikrinti veiksmingą jos veikimą. Šio pasiūlymo analizė buvo rengiama tuo pačiu metu kaip ir EESRK nuomonė INT/878 (6) dėl 2019 m. Sąjungos Europos standartizacijos darbo programos (7) siekiant pateikti bendrus, suderintus ir nuoseklius pasiūlymus.

4.2. EESRK pakartoja, kad visapusiškai remia darniuosius standartus, kaip pagrindinę priemonę baigti kurti bendrąją rinką, nes jie suteikia ekonomikos augimo galimybių įmonėms ir darbuotojams, didina vartotojų pasitikėjimą produktų kokybe ir sauga ir padeda gerinti aplinkos apsaugą (8). EESRK taip pat laikosi nuomonės, kad darniųjų standartų strategija negali būti atsieta nuo pasaulinių procesų, su kuriais turėtų būti atitinkamai suderinta siekiant apsaugoti Europos lygmeniu nustatytus standartus. Iš tiesų, bet koks vėlavimas Europos standartizacijos procese arba nesugebėjimas apginti Europos standartų ISO derybose gali reikšti, kad mūsų standartai ignoruojami arba nesuderinami su tarptautiniu lygmeniu patvirtintais standartais, todėl įmonėms ir vartotojams būtų padaryta akivaizdi žala.

4.3. EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą, kuri leido iš dalies sumažinti kelerių metų vėlavimą (9) kurti darniuosius standartus. Vis dėlto, kalbant apie kai kuriuos strateginius skaitmeninius sektorius, pavyzdžiui, blokų grandinę, reikėtų pabrėžti, kad neseniai pradėjusi veikti šiam klausimui skirta darbo grupė atkreipė dėmesį į didelį vėlavimą. Kadangi labai sunku laiku parengti inovacijų standartus, reikėtų parengti aiškesnę ir konkretesnę darbo programą su aiškiais apibrėžtais įgyvendinimo terminais ir būdais.

(6) INT/878, Europos standartizacija 2019 m. (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 74).

(7) COM(2018) 686 final.

(8) OL C 75, 2017 3 10, p. 40.

(9) Europos Komisijos duomenimis.

4.4. EESRK mano, kad Komisijos vidaus procedūrų racionalizavimas siekiant sutrumpinti sprendimų priėmimo procesus ir paspartinti paskelbimą oficialiajame leidinyje yra tikrai būtinas, nes tai yra viena iš priežasčių, dėl kurių metai iš metų vėluojama rengti darniuosius standartus. Visų pirma būtina, kad darniųjų standartų sistema leistų įveikti naujus rinkos iššūkius, siekiant išvengti atskirų valstybių narių proveržio, kas galėtų paskatinti skirtingų nacionalinių įstatymų nesuderinamumą.

4.5. Labai svarbu, kad Komisijos siūlomas didelio masto paprastinimo procesas būtų skaidrus ir visų pirma būtų užtikrintas įtraukimas į valdymo procesus. Tai reiškia, kad Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, kaip ir 2018 m. birželio mėn. vykusiam tarpinstituciniame dialoge, turi toliau visapusiškai dalyvauti kartu su kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu ⁽¹⁰⁾.

4.6. EESRK pabrėžia, kad aktyvus suinteresuotųjų šalių dalyvavimas nacionaliniu, Europos ir tarptautiniu lygmenimis yra svarbus standartų stiprinimo ir nustatymo veiksnys, todėl jų dalyvavimą reikėtų skatinti ir remti. Suinteresuotieji subjektai vis dar susiduria su daugybe sunkumų dalyvauti darniųjų standartų rengimo procese. Visų pirma reikėtų atkreipti dėmesį į problemas, susijusias su informavimu ir aiškinimu apie šios priemonės svarbą ir dalyvavimo galimybes, su dalyvavimą ribojančiais kriterijais ir pernelyg didelėmis išlaidomis, kurias patiria mažos organizacijos ar įmonės.

4.7. Šiuo požiūriu Komitetas pažymi, kad nėra gerai žinoma apie programos „Horizontas 2020“ lėšas, skirtas suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui standartizacijos procese finansuoti; jos turėtų būti lengviau prieinamos, o susijusi informacija geriau perduodama ⁽¹¹⁾. Taip pat svarbu, kad visas šiuo metu numatytas finansavimas kitoje 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje būtų išlaikytas ir galbūt padidintas. Tokia pati rekomendacija taikytina ir Reglamento (ES) Nr. 1025/2012 III priede nurodytų suinteresuotųjų subjektų finansavimui.

4.8. Siekiant padidinti paramos standartizacijai efektyvumą, rekomenduojama, kad pagal programą „Europos horizontas“ finansuojamuose projektuose taip pat būtų numatytas suinteresuotųjų šalių dalyvavimas inovacijų, visų pirma susijusių su sklaida, standartizacijos veikloje.

4.9. Remdamasis savo ankstesnėmis nuomonėmis ⁽¹²⁾, EESRK ragina atidžiai stebėti pagrindinių standartizacijos vykdytojų veiklą, kad būtų sustiprintas Europos standartizacijos sistemos įtraukimas. Šiuo tikslu EESRK galėtų sukurti specialų Europos standartizacijos sistemos įtraukimo forumą. Šiai struktūrai būtų pavesta organizuoti metinį viešą klausymą, per kurį būtų įvertinta šioje srityje padaryta pažanga ir skatinami įvairių gamybos sektorių gerosios patirties mainai.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Komitetas pabrėžia, kad Komisijos siūlomi veiksmai, skirti racionalizuoti vidaus procedūras ir padidinti konsultantų skaičių, galėtų būti vykdomi įvairiais veiklos lygmenimis ir apimti tiek personalo, tiek organizacijos vidaus darbo organizavimą. Tokie patobulinimai būtini, tačiau jie turėtų būti tinkamai finansuojami. Todėl EESRK ragina Komisiją patikslinti šiuos aspektus ir pabrėžia būtinybę numatyti lėšų, kurios atitiktų sektoriaus problemas ir Reglamento (ES) Nr. 1025/2012 tikslus ⁽¹³⁾.

5.2. EESRK pakartoja, kad būtina sustiprinti Europos standartizacijos kultūrą organizuojant specialias informuotumo didinimo kampanijas, skirtas tiek piliečiams pradėdant nuo mokyklinio amžiaus, tiek politikos formuotojams, ir įtraukiant šį aspektą į tarptautinius susitarimus ⁽¹⁴⁾. Taip pat būtų tikslinga rengti konkrečias MVĮ ir pradedančiųjų įmonių informuotumo didinimo kampanijas.

⁽¹⁰⁾ OL C 34, 2017 2 2, p. 86.; OL C 75, 2017 3 10, p. 40.

⁽¹¹⁾ Pagal „Horizontas 2020“ LEIT (Pirmavimas kuriant didelio poveikio ir pramonės technologijas) darbo programą finansuojami projektai, kuriais siekiama remti suinteresuotųjų šalių dalyvavimą standartizacijos procese. Vienas šių projektų – dvejų metų IRT inovacijų standartizacijos projektas „Stantofos.eu“ (www.standict.eu), kurio biudžetas yra 2 mln. EUR, o potencialių paramos gavėjų grupė yra 300 subjektų, atrenkamų pagal reguliariai skelbiamus konkursus. LEIT darbo programoje (2019–2020 m.) numatytas panašaus pobūdžio konkursas dėl „ICT-45–2020: didinti Europos dalyvavimą tarptautiniame IRT standartizacijos procese. Standartizacijos observatorija ir paramos mechanizmas“, tačiau tam numatytas dvigubai didesnis, t. y. ne 2, o 4 mln. EUR biudžetas, o projekto trukmė prailginta nuo 2 iki 3 metų.

⁽¹²⁾ OL C 303, 2016 8 19, p. 81; OL C 197, 2018 6 8, p. 17.

⁽¹³⁾ OL C 197, 2018 6 8, p. 17.

⁽¹⁴⁾ Žr. 10 iššnašą.

5.3. EESRK tikisi, kad į 2019 m. Europos standartizacijos darbo programą įtrauktame standartizacijos sistemos ekonominio ir socialinio poveikio vertinime bus numatyta atskirai įvertinti ir darniuosius standartus, taip pat konkrečiai apsvarstyti galimus trūkumus ir galimybes ne tik vidaus rinkoje, bet ir pasaulio mastu. Tai reiškia, kad atliekant šį vertinimą taip pat turėtų būti atsižvelgta į netiesioginį standartizacijos poveikį, pavyzdžiui užimtumo lygiui ir darbuotojų saugai ⁽¹⁵⁾.

2019 m. kovo 20 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Luca JAHIER

⁽¹⁵⁾ Žr. 8 iššnašą.